

blijken. In de kranteverslagen viel te lezen dat de orderportefeuille goed gevuld was en dat aan de uitvoering van de opdrachten, juist tegen het einde van het jaar, hard werd gewerkt. De drukte werd mede veroorzaakt door werkzaamheden die voortvloeiden uit de balanstijd. In de fabriek werkten honderdtwintig man vast personeel, de kantoorbezetting telde zestien hoofden, De avond vóór de brand hadden de mensen nog tot half elf doorgewerkt.

Tenslotte kon de maatschappelijke betekenis van de fabriek worden getoetst aan de voorraden. Bij het uitbreken van de brand lagen er drie miljoen sigaren opgeslagen, mitsgaders een hoeveelheid onbewerkte tabak met een waarde van f 60.000 (wat toentertijd kon gelden als een zeer aanzienlijk bedrag). Alle voorraden zijn totaal verloren gegaan.

Ik kan mij nog goed herinneren hoe ons gezin in het holst van de nacht uit de slaap werd gewekt door het klagende geloei van de brandhoorns. Voor wie het niet mocht weten: brandhoorns werden door politieagenten gebruikt om in geval van brand de spuitgasten te alarmeren. De hoorns produceerden een droefgeestig, melancholiek geluid dat ons kinderen vooral in het nachtelijk duister vreesaanjagend in de oren klonk. Het gebruik van het instrument kwam erop neer dat de dienstdoende politieagent drie maal toeterde, waarna hij luidkeels de naam van de straat riep waar de brand woedde. Voór de spuitgasten - in deftige kanselarijstijl ook wel geaffecteerden genoemd - was dat het signaal om zich ijlings in de kleren te steken, het huis uit te rennen, naar het in de buurt staande brandspuithuisje te hollen en vervolgens holderdebolder de spuit naar het terrein van de brand te trekken of te duwen.

Goed, nadat wij de slaap uit de ogen hadden gewreven, ontwaarden we tot onze verbazing, om niet te zeggen verbijstering, dat onze slaapstee en de woonkamer verlicht werden door een rode gloed. Van de straat af drong ook een groot gerucht tot ons door, veroorzaakt door toestromende bluseenheden en het geschreeuw van de daarbij behorende spuitgasten. Het bleek dat aan de overkant van de straat de tabaksfabriek in lichter laaie stond en dat de hele omgeving daardoor zó helder werd verlicht dat je - naar een gevleugeld woord - zelfs in het achterste gedeelte van het huis de krant kon lezen, ook al was dit volledig van de straatkant afgeschermd. We merkten ook terdege dat de brand - waarop wij van uit de woning van onze burens aan de voorkant een fantastisch uit-